

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญแห่งปัญหา

มนุษยชาติ เป็นส่วนหนึ่งของโลกที่มีกำเนิดมาหลายพันปี มนุษย์นั้นถือว่าเป็นสัตว์ประเสริฐ เพราะมีความคิด ความจำ รู้จักพัฒนาปรับปรุงตนเองให้ผสมกลมกลืนเข้ากับสภาพแวดล้อมของโลกที่มี เช่น สภาพภูมิประเทศ และสภาพภูมิอากาศที่แตกต่างกัน เป็นต้น เมื่อมนุษย์รวมตัวกันเข้าเป็นสังคมจึงจัดอยู่ในกลุ่มสัตว์สังคม ซึ่งจะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน หรือมนุษย์จะต้องมีบทบาทหน้าที่มาตั้งแต่เกิด โดยได้วางกฎระเบียบเพื่อควบคุมพฤติกรรมให้มนุษย์อยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ดังนั้นบทบาทหน้าที่ของมนุษย์จึงมีมาตั้งแต่กำเนิด นั่นเอง แต่ตราบใดที่มนุษย์ยังมีชีวิตอยู่ซึ่งจะต้องกิน จะต้องใช้ ปัจจัยสี่จึงเป็นความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ เพื่อความอยู่รอดปลอดภัย แต่สิ่งที่ได้มานั้นจะต้องใช้ความรู้ ความฉลาด และปัญญาอันหลักแหลม สร้างสรรค์ ดังนั้นการได้มาจะต้องเป็นสิ่งที่ดีและถูกต้อง โดยไม่เบียดเบียนผู้อื่น หรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อนมาจากการกระทำของตน อันมีสาเหตุจากหลายประการ เช่น ความโกรธ ความโลภ ความหลง และความอิจฉาริษยาแล้วกลั่นแกล้งผู้อื่นให้ได้รับความทุกข์ยากลำบาก จนถึงขั้นล้มตายก็มีผลจากความดีความชั่วที่มนุษย์แสดงพฤติกรรมออกมา ถ้าหากมองดูในลักษณะด้านวัฒนธรรม จะเห็นว่าวัฒนธรรมมีอยู่ 2 ลักษณะ คือ วัฒนธรรมแบบรูปธรรม ก็คือด้านวัตถุสิ่งของที่สัมผัสได้กับวัฒนธรรมแบบอรูปธรรม ก็คือด้านสิ่งที่มีอยู่ในจิตใจหรือพฤติกรรม ความคิด และการแสดงออกทางด้านความเชื่อหรือพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

จากที่ได้กล่าวมานั้นเป็นผลมาจากมนุษย์ผู้ถือว่าเป็นสัตว์ประเสริฐได้สร้างสรรค์ความเจริญให้แก่โลก และความสุข ความสบาย ให้กับตัวเองมากเกินไปจนความพอดี ซึ่งปัจจุบันนี้จะพบว่ามนุษย์มีความสุขความสบายในการดำรงชีวิตมากกว่ามนุษย์ในสมัยโบราณ ทั้งนี้เพราะว่ามนุษย์ได้สั่งสมความรู้ ทั้งศาสตร์และศิลป์เอาไว้หลายสาขาแขนง ดังจะพบในหลักการของนักปราชญ์ทางการศึกษาได้กล่าวว่า วิชาการในโลกจะแบ่งออกเป็น 2 สาขาใหญ่ ๆ ก็คือ สาขา วิชาปรัชญา และสาขาวิชาวิทยาศาสตร์ ผลทำให้โลกมนุษย์เจริญขึ้น และนักปราชญ์ส่วนใหญ่จะเห็นพ้องกันว่ามนุษย์ยุคแรกมีความเจริญทางจิตใจสูงมาก กล่าวคือมนุษย์มีศีลธรรม มีความเชื่อ ความศรัทธาในลัทธิหรือศาสนา จึงได้สร้างสถาปัตยกรรมเอาไว้ประกอบกิจพิธี เช่น วิหารพระปรารักษ์ ปราสาท รูปปั้น รูปหล่อต่าง ๆ ที่ใหญ่โต ทั้งไว้ให้ชน

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของการวิจัย ไว้ดังนี้

- 1.2.1 เพื่อสร้างบทการแสดง แสง สี เสียง ตำนานบุญสร้างคู่ บ้านยางคู่
- 1.2.2 เพื่อเผยแพร่ประวัติความเป็นมาของปราสาทคู่ บ้านยางคู่ ในรูปแบบการแสดง

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัย ไว้ดังนี้

1.3.1 ศึกษาประวัติความเป็นมาของปราสาทคู่หรืออโรคยาศาล ที่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สมชาติ มณีโชติ เขียนไว้

1.3.2 การสร้างบทแสดง แสง สี เสียง จะยึดองค์ประกอบดังต่อไปนี้ โครงเรื่อง การแบ่งฉากและลำดับเหตุการณ์ บทแสดง คนตรี เพลง ตัวละคร และลักษณะ การแต่งกาย ซึ่งได้ดัดแปลงจากแนวทฤษฎีละครของอริสโตเติล (เปรมฤดี มุสิกะนันท์, 2534 : 19 – 30)

1.3.3 การจัดแสดงเป็นกึ่งเรื่องเล่า ร้อง ฟ้อนรำ กลางแจ้ง แบบพื้นบ้านอีสาน ประยุกต์โดยแบ่งเป็น 3 องค์ ตัวละครเป็นแบบชายจริง-หญิงแท้ ใช้ภาษาถิ่นอีสาน คนตรีใช้วงดนตรีโปงลาง เพลงร้อง (กลอนลำ) ประกอบด้วย กัณฑ์ รีม ดังห้วย ลำเต้ย และเพลง บรรเลง โดยจะใช้เทคนิค แสง สี เสียง เข้าประกอบ

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Quality Research) ประเภทงานสร้างสรรค์ (Creative) สาขานาฏศิลป์และการละคร (Dramatic Art and Performance) โดยผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Research) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดลำดับขั้นตอนในการศึกษาแบ่งออกเป็น 5 บท ดังนี้

1.4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.4.2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

- 1) บริบทเกี่ยวกับจังหวัดร้อยเอ็ด
- 2) ความรู้เกี่ยวกับปราสาทคู่หรืออโรคยาศาล
- 3) ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมด้านการแสดงพื้นบ้านอีสาน
- 4) ความรู้เกี่ยวกับฉันทลักษณ์อีสาน

1.4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับตำนานบุญสร้างกุ

- 1) ประวัติปรากฏกุ บ้านยางกู
- 2) ตำนานนิทานประเพณีสงกรานต์
- 3) ความรู้เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

1.4.4 การสร้างบทแสดง แสง สี เสียง ตำนานบุญสร้างกุ

- 1) ที่มาของการแสดง
- 2) โครงเรื่องย่อ
- 3) การแบ่งฉากและลำดับเหตุการณ์
- 4) บทการแสดง แสง สี เสียง ตำนานบุญสร้างกุ บ้านยางกู
- 5) คนตรีและเพลง
- 6) ตัวละคร
- 7) ลักษณะแต่งกายของตัวละคร

1.4.5 สรุปผลวิจัยและข้อเสนอแนะ

- 1) สรุปผลการวิจัย
- 2) ข้อเสนอแนะ

1.5 ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากบทแสดง แสง สี เสียง ตำนานบุญสร้างกุ ที่เขียนขึ้นนี้ได้ใช้ภาษาถิ่นอีสาน ทั้งบทเจรจาและบทร้อง (ลำ) ทั้งหมด ส่วนฉากประกอบการแสดงนั้นจะแสดงในสถานที่จริง ผู้วิจัยจึงไม่ได้ออกแบบบลิขณะการจัดฉากเอาไว้ แต่เนื่องจากบทแสดงนี้ยังไม่ได้แสดงเลย จึงยังไม่ทราบผล แต่ถ้าจะนำไปจัดแสดงก็สามารถดัดแปลงตัดต่อใหม่ให้เข้ากับโอกาสและสถานที่ได้

1.6 ข้อตกลงเบื้องต้น

ผู้วิจัยจะสร้างบทด้วยวิธีการดังนี้

1. ประมวลตำนานการสร้างกุของบ้านยางกู และตำนานบุญสงกรานต์เข้าด้วยกัน โดยสมมติเป็นฉากสวรรค์ให้พระอิศวรชื่นชม พระเจ้าชัวยรมันที่ 7 ที่ทรงสร้างอโรคยาศาล ถวายในศาสนา ฉากบนดิน พระเจ้าชัวยรมันที่ 7 พร้อมด้วยมเหสีและบริวารเสด็จมาสร้างกุ

บ้านยางกู๋ และฉากสรวงสวรรค์ เทพีสงกรานต์ออกมาแข่งร้องสดดี องค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ ภูมิพลอดุลยเดช ที่ทรงครองสิริราชย์สมบัติมาครบ 80 พรรษา

2. บทแสดงมีทั้งฉันทลักษณ์ไทยภาคกลาง คือ กาพย์ยานี 11 ใช้อ่านประณามบทโคลงสารอีสานอ่านเดินเรื่อง บทร้องกันตรึม สรภัญญะอีสาน ตังหวาย และลำเค็ย ใช้ประกอบการฟ้อนรำ

1.7 นิยามศัพท์เฉพาะ

บทแสดง แสง สี เสียง หมายถึง งานเขียนที่เขียนขึ้นเพื่อใช้แสดงประกอบการใช้เทคนิคสมัยใหม่ คือ แสง เสียง มุ่งเน้นสาระเนื้อหาสั้น ๆ กระชับแต่่อลังการด้วยอุปกรณ์ฉาก ขบวนการแสดงจำนวนมาก การแต่งกายที่หรูหราสวยงาม รู้สึกตื่นเต้นเร้าใจ

ปราสาทกู๋ หมายถึง สถาปัตยกรรมขอมโบราณชนิดหนึ่งที่มีปรากฏอยู่ในท้องถิ่นภาคอีสาน เดิมเป็นศาสนสถานของชาวฮินดู ต่อมาชาวบ้านได้ใช้เป็นที่พักพิงกิจกรรมทางพุทธศาสนา ในช่วงขึ้นปีใหม่ การทำบุญนี้ชาวอีสานเรียกว่า “บุญสงกรานต์”

โอรุคยาศาล หมายถึง กู๋ หรือ ปราสาทกู๋ของชาวอีสาน แต่เดิมกู๋เหล่านี้ใช้เป็นที่พักรักษาผู้ป่วยที่จะเดินทางไปยังนครวัด เปรียบเสมือนกับโรงพยาบาลในปัจจุบัน

บุญสงกรานต์ หมายถึง ประเพณีอย่างหนึ่งของชาวอีสานซึ่งตรงกับวันสงกรานต์ ชาวอีสานเรียกว่า “บุญสงกรานต์” ตรงกับฮีต 12 ของเดือน 5 หรือวันขึ้นปีใหม่ไทยโบราณ บางหมู่บ้านมีปราสาทกู๋จึงนิยมไปจัดงาน ณ สถานที่แห่งนี้ ต่อมาภายหลังจึงเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “บุญสงกรานต์” ซึ่งหมายถึงบุญเดียวกัน

ตำนาน หมายถึง เรื่องราวที่มีมาแต่โบราณ ที่เล่าสืบทอดกันมา บางคนเชื่อว่าจริงแต่มีเหตุอัศจรรย์พิเศษเกินจริงปะปนอยู่ บางเรื่องเกี่ยวกับความรัก เกี่ยวกับวีรกรรมของบุรุษ สตรี หรือประวัติศาสตร์ (พิสดาร) เป็นต้น

บ้านยางกู๋ หมายถึง สถานที่ผู้ศึกษาที่จะใช้ลงเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งตั้งอยู่ในเขตตำบลมะอี อำเภอธวัชบุรี จังหวัดร้อยเอ็ด

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยเรื่องการสร้างบทการแสดง แสง สี เสียง ตำนานบุญสงกรานต์ ผู้วิจัยคาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังต่อไปนี้

1.8.1 ได้บทแสดง แสง สี เสียง ที่สามารถนำไปแสดงได้

1.8.2 ได้เผยแพร่ความรู้ทางด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ผ่านการสื่อสาร
ในรูปแบบของการแสดง

1.8.3 สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ทางการศึกษาสาขาวิชาอนุศิลป์
และการละคร ได้

1.9 ทฤษฎีหรือกรอบแนวคิด

ทฤษฎีที่จะนำมาใช้ คือ ทฤษฎีการคิดสร้างสรรค์

กรอบแนวคิด คือ การแสดงบทแสดง แสง สี เสียง พื้นบ้านอีสานแบบประยุกต์

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY